

En Çok Yapılan Yazım Hataları

— S.Karagöz · 22 Ocak 2018

Şiir, hikâye, roman yazmak bir yetenektir, herkes yazamaz; Amenna!

Konu çok güzeldir, kelimeler çok süslüdür; Eyvallah!

Ama yazım hataları varsa, o yazı veya şiir anlamını kaybeder.

Sevgili dostlar; her gün olmasa da, yazılarınızı ve şiirlerinizi, hatta yorumları okumaya çalışıyorum.

Çoğu zaman da, isimlere bakmadan yorumluyorum. Maalesef ben de dâhil, birçok arkadaşımızda sık sık yazım hatalarına rastlıyorum. Bazen aceleyle yazmaktan, bazen dikkatsizlikten, bazen de bilgisizlikten olabiliyor bu yanlışlar.

Bu yazımda birazcık toparlamaya çalışıp, en çok yapılan yazım hatalarını sizlerle paylaşmak istedim.

En çok yanlış, "-de" ve "- da" eklelerinde yapılıyor.

Örnek: "Evde tek başıma film izliyordum."

Buradaki bitişik yazılması gereken "-de" hal ekidir.

" Ev de yanmış haberin var mı?" buradaki "de" bağlaçtır ve mutlak surette ayrı yazılması gerekir.

Tıpkı "-de" eki gibi yazımda sürekli hata yapılan bir başka ek de "-ki"ekidir.

"-de" ekinde olduğu gibi bağlaç olan "ki" eki de ayrı yazılır, kaldırıldığında cümlenin anlamı pek değişmez. Eğer, "ki" ekini kaldırdığımızda cümlenin anlamı değişiyorsa, o zaman orada kullanılan "-ki" eki, ilgi zamiridir ve bitişik yazılmalıdır.

Mesela: "Evdeki hesap, çarşıya uymadı." Buradaki "-ki" ilgi zamiridir ve bitişik yazılır.

"Öyle sessiz konuştu ki, kimse bir şey anlamadı." Buradaki "ki" bağlaçtır ve ayrı yazılmalıdır.

Yazılarda noktalama işaretleri ya hiç kullanılmıyor, ya da yerinde kullanılmıyor.

İfadelerin doğru anlaşılması için bu kurallara uyulması gerekir.

Noktalama işaretlerinden (noktadan ve virgülden) sonra boşluk bırakılmalıdır.

Parantezler açılırken; parantez öncesinde boşluk bırakılmalı, açılan parantezle metin arasında boşluk olmamalıdır. Parantezler kapatılırken parantez öncesinde boşluk olmamalı, sonrasında ise olmalıdır.

Noktalama işareti kullanımlarında da bazı hatalar yapıyoruz.

Mesela. üç nokta yerine, yanlış bir kullanımla, iki yada üçten fazla nokta kullanıyoruz. Doğrusu üç noktadır.

Birden fazla kelimedenden oluşan sayıları yazarken ayrı yazmalıyız.

Mesela; iki yüz, beş yüz on bir gibi...

Yanıtı belli olan (cevap beklenmeyen), ya da yanıtı içinde gizli olan cümlelerin sonunda soru işareti kullanmalıyız.

Örnek:"Haksız mıyım ama?"

Ancak, anlamı itibariyle soru cümlesi olmayan cümlelerde soru işareti kullanılmaz.

Örnek:"Saat kaçta geldi, hatırlamıyorum." Cümlesinde olduğu gibi.

"mi" soru edatı, cümleye soru anlamı katsa da, katmasa da kendinden önce gelen sözcükten ayrı yazılır.

Örnek: " O da bizimle gelecek mi?" bir soru cümlesinde olduğu gibi.

Veya bu soru olmayan, "Gördün mü şimdi yaptığını!" cümlesindeki gibi.

Ya da şu cümlede olduğu gibi; "Konuşmaya başladı mı susmaz." cümlelerinde "mi" eki daima ayrı yazılmalıdır

Gün ve ay adları, yanlarında rakam olmadan yazıldığında, küçük harfle başlar.

Örnek : "Ben sıcak bir haziran ayının sıcak bir gününde doğmuşum."

Belirli bir tarihi gösteren ay ve gün adları her yerde büyük harfle başlar.

Örnek: 1990'nın Kasım ayında Düzce'de deprem meydana geldi.

Gün ve ay bildiren tarihler şu şekilde yazılabilir: 22 Ocak 2018

İkilemeler daima ayrı yazılır ve ikilemeyi oluşturan sözcüklerin arasına noktalama işaretleri konulmaz.

Örnek : " Yavaş yavaş yürüdüm."

Sıfatların başına gelerek onların anlamlarını pekiştirmeye yarayan ön ekler, daima sıfata bitişik yazılır.

Örnek : " Bembeyaz örtü" (doğru), "Yapa yalnız adam" (yanlış)

Herhangi bir anlatım türünde (roman, öykü, deneme, mektup) kesinlik anlamı önem taşımayan sayılar, yazıyla gösterilir.

Örnek: Bu kitabı yazalı beş yıl oldu.

Anlamı önem kazanan konularda ya da bilimsel yazılarda ise, sayılar rakamla gösterilir.

"Baktım, termometre 30 dereceyi gösteriyordu."

Çok sıfırlı sayıların ana sayılardan sonraki basamakları yazı ile gösterilebilir.

Örnek: 13 milyar, 20 trilyon

Ünlüyle Biten Eylemlerin Yazımı: "a" ya da "e" geniş ünlüleriyle biten eylem kök ya da gövdelerine gene bu geniş ünlülerle başlayan herhangi bir ek getirildiğinde bu geniş ünlülerde herhangi bir ses daralması olmaz.

Örnek: Gelmiyen- gelmeyen, Bilmiyerek- bilmeyerek

Özel adlara gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılır :

Örnek: İğdir'dan sevgiler.

Özel adlara gelen ve adlara aile anlamı katan "-ler" çoğul eki, kesme işaretiyle ayrılmaz. Özel adlara

gelen "ve benzerleri" anlamı katan "-ler" çoğul eki kesme işaretiyle ayrılır :

Örnek:"Dün Türkerlerdeydik." (aile anlamında), "Bu topraklar daha nice Atatürk'ler yetiştirir. (ve benzeri anlamında)

Özel adlara gelen yapım ekleri kesme işareti ile ayrılmaz.

Örnek: Urfalı, İngilizce, Türklük...

Şiirlerde her dizenin ilk harfi büyük olur.

Yazı başlıklarının her kelimesi büyük olmak zorundadır.

Bütün özel adlar büyük harfle başlar.

Dünya, Güneş ve Ay sözcükleri, gezegen anlamıyla (coğrafya terimi) kullanılırsa büyük harfle, mecaz anlamda kullanılırsa küçük harfle başlar.

Örnek:' 'Dünya Güneş'in uydusudur, Ay da Dünya'nın.'" burada sözcükler gezegen anlamında kullanıldığı için büyük harfle yazılmış.

"Başımda dünya kadar iş var." derken de, mecazi anlam taşıdığı için küçük harfle yazılmış.

"Hay dilini eşek arısı soksun!" diyebileceğimiz kadar, yanlış kullanılan birkaç kelimeyi de söylemeden geçemeyeceğim.

Yükleme anlamına gelen "şarj" kelimesini, çoğu zaman yanlış bir kullanım ile "şarz" olarak konuşup, yazabiliyoruz.

"Yanlış" ve "yalnız" kelimelerini de bazen hatalı yazıyoruz.

"Yanlış" kelimesi yanılmak kökünden gelen bir kelimedir. Çok karşılaştığımız "yalnış" veya "yannış" hatalı kullanımlardır.

"Yalnız" kelimesi ise "yalın olmak" kökünden gelmektedir ve "yanlız" veya "yannız" dememeye özen göstermek gerekir. Bu kelimeleri yazılarımızda kullanırken, köklerini düşünürsek asla hataya düşmeyiz.

Bir başka çokça kullanılan "Herkes" kelimesi de, maalesef yanlış bir kullanım ile çoğu zaman "herkez" ya da "herkeş" olarak yazılmakta ve konuşulmaktadır.

Son zamanlarda en çok dikkatimi çeken yanlış kullanılan kelime ise: "adına" sözcüğü.

Bazen " için" kullanmamız gereken yerde, bu kelimeyi kullanarak, bariz hatalar yapıyoruz.

Örneğin: "Yerlerin kirletilmemesi için, belediye yol kenarlarına çöp kutuları koydu." bu doğru bir cümle ama bunu: "Yerleri kirletmeme adına belediye yol kenarlarına çok kutusu koydu" şeklinde ifade etmek yanlıştır. Burada, için ve adına kelimelerinin anlamlarını ayırt edip yerinde kullanmak gerekir.

Bulabildiğim yanlış kullanılan kelimeleri ve doğrularını aşağıda sıralıyorum.

Birinciler yanlış kullanım, ikinciler doğru olanlardır.

Aferim- aferin, altyazı-alt yazı, Ankara'lı-Ankaralı, antreman-antrenman, arasıra-ara sıra, asvalt-asfalt, aşçı- aşçı, ardarda- art arda, Atatürkçülük'ü-Atatürkçülüğü, birarada- bir arada, bir çok-birçok, burda-

burada, bu gün-bugün, eksoz- egzost, ebatlar-ebat (ebat zaten çoğul), entelektüel-entelektüel, eşortman-eşofman, eşşek- eşek, felan- falan, farketmek- fark etmek, gurup-grup, hem fikir- hemfikir, herbiri- her biri, herhangi bir-herhangi bir, hiçkimse-hiç kimse, hoşçakal-hoşça kal, inisiyatif- inisiyatif, malesef- maalesef, Meyva-Meyve, Sandöviç-Sandviç, Sarmısak- sarımsak, Şöför-Şoför, Türkçe'miz-Türkçemiz, Vucüt-Vücut, Yayınlamak-Yayımlamak, Yüz ölçümü-yüzölçümü.

Bir konu daha var anlatmak istediğim.

Yazımızı yazmadan önce; giriş, gelişme ve sonuç kısmını iyi ayarlamamız gerekir.

Başlığın çarpıcı, sonucun vurucu olması ise en dikkat çeken unsurlardır.

Bazen öylesine dalıyoruz veya sanat yapmaya çalışıyoruz ki; konunun ana fikrinden tamamen uzaklaşıyoruz.

Bu durum okurun yazıyı okumamasına sebebiyet verebilir.

Yazarken, anlatmak istediğimizi direkt olarak, hedef kitemizin anlayacağı bir dille ona vermemiz gerekir.

Umarım bu yazdıklarım siz saygı değer dostlarım için yararlı olmuştur, kolaylıklar diliyorum.

Saygılarımla

Sebahat Karagöz

22 Ocak 2018